

БЕСІДА ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ, ЇЇ ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ.

БЕСІДА – МЕТОД СЛОВЕСНОГО ОБГОВОРЕННЯ МАТЕРІАЛУ, ЩО ВИВЧАЄТЬСЯ, – НАЙПОШИРЕНІША В НАВЧАННІ. ЇЇ ЗАВДАННЯ ПОЛЯГАЄ В ТОМУ, ЩОБ, ПО-ПЕРШЕ, ЗА ДОПОМОГОЮ ЦІЛЕСПРЯМОВАНИХ І ВМІЛО ПОСТАВЛЕНИХ ЗАПИТАНЬ АКТУАЛІЗУВАТИ ВІДОМІ УЧНЯМ ЗНАННЯ, ПО-ДРУГЕ, ДОСЯГТИ ЗАСВОЄННЯ НИМИ НОВИХ ЗНАНЬ ШЛЯХОМ САМОСТІЙНИХ ОБМІРКОВУВАНЬ, УЗАГАЛЬНЕНЬ ТА ІНШИХ РОЗУМОВИХ ОПЕРАЦІЙ.

ОСНОВНІ РІЗНОВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ БЕСІДИ:

**ВСТУПНА (ЯК ПРАВИЛО,
ПРОВОДИТЬСЯ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ
НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ З МЕТОЮ
З'ЯСУВАТИ РОЗУМІННЯ УЧНЯМИ
ЗАПЛАНОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАХОДІВ І ПЕРЕВІРИТИ ЇХНЮ
ГОТОВНІСТЬ ДО ПЕВНИХ НАВЧАЛЬНО-
ПІЗНАВАЛЬНИХ ДІЙ);**

БЕСІДА-ПОВІДОМЛЕННЯ (БАЗУЄТЬСЯ НА СПОСТЕРЕЖЕННЯХ, ПЕВНИХ ДОКУМЕНТАХ ТОЦО);

БЕСІДА-ПОВТОРЕННЯ (ПРОВОДИТЬСЯ ДЛЯ ЗАКРІПЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ);

КОНТРОЛЬНА (ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗАСВОЄНИХ ЗНАНЬ);

**РЕПРОДУКТИВНА
(ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ДЛЯ
ВІДТВОРЕННЯ МАТЕРІАЛУ,
ЯКИЙ БУЛО ЗАСВОЄНО
РАНІШЕ);**

- Репродуктивна бесіда спрямована на відтворення раніше засвоєного матеріалу. Її проводять на основі вивченого навчального матеріалу. Відповідаючи на запитання вчителя, учні повторюють пройдений матеріал, закріплюють його, водночас демонструючи рівень засвоєння. Така бесіда може бути супутньою, поточною, підсумковою, систематизуючою.

**КАТЕХІЗИСНА
(СПРЯМОВАНА НА
ВІДТВОРЕННЯ ВІДПОВІДЕЙ,
ЯКІ ВИМАГАЮТЬ
ТРЕНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ);**

- Катехізисна бесіда спрямована на відтворення відповідей, які потребують тренування пам'яті. Її використовували ще в середньовічних школах. За цим принципом побудований церковний підручник, в якому релігійні істини поділено на запитання й відповіді. Цей метод вимагав від учнів середньовічних монастирських шкіл заучування без розуміння й осмислення запитань і відповідей; у сучасних школах за допомогою нього учнів підводять до самостійної розумової діяльності, до самостійного мислення. Катехізисна бесіда дає змогу проконтролювати розуміння учнями вже вивченого матеріалу, сприяє розвиткові мислення й тренує пам'ять.

**ЕВРИСТИЧНА (ПЕДАГОГ ЗА
ДОПОМОГОЮ ВМІЛО
ПОСТАВЛЕНИХ ЗАПИТАНЬ
СКЕРОВУЄ УЧНІВ НА
ФОРМУВАННЯ НОВИХ ЗНАНЬ,
ВИСНОВКІВ, ПРАВИЛ, ЗАКОНІВ,
ЛОГІЧНИХ ОБГРУНТУВАНЬ НА
ОСНОВІ НАЯВНИХ ЗНАНЬ І
ДОСВІДУ).**

- Сутність евристичної (сократівської) бесіди полягає в тому, що вчитель уміло сформульованими запитаннями скеровує учнів на формування нових понять, висновків, правил, використовуючи набуті знання, спостереження. До неї вдаються лише за умови належної підготовки вчителя, досконалого володіння ним методикою навчання й відповідного рівня мислення учнів. Цей метод цінний у тому разі, якщо вчитель за допомогою правильно дібраних запитань і належного ведення всієї бесіди вміє залучити всіх учнів класу до активної роботи. Для цього необхідні знання психологічних особливостей кожного учня й відповідний добір різних шляхів запитально-відповідальної форми навчання.

МЕТОД БЕСІДИ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ, КОЛИ ПРОБЛЕМИ, ЯКІ СЛІД ОБГОВОРТИ, Є НАДМІРНО СКЛАДНИМИ Й УЧНІ НЕ В ЗМОЗІ ЇХ ЗРОЗУМІТИ САМОСТІЙНО ТА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ІНШИМИ МЕТОДАМИ. БЕСІДУ МОЖНА ЗАСТОСОВУВАТИ ЯК ОКРЕМИЙ ПРИЙОМ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ЛЕКЦІЇ ДЛЯ БІЛЬШ ДОХІДЛИВОГО ПОЯСНЕННЯ АБО ПІСЛЯ ЛЕКЦІЇ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕННЯ ЗНАНЬ, ЯКІ ВИМАГАЮТЬ ДОДАТКОВОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ, А ТАКОЖ З МЕТОЮ ОБГОВОРЕННЯ І КОНТРОЛЮ РІВНЯ ОПАНУВАННЯ МАТЕРІАЛУ.

НЕЗАЛЕЖНО ВІД МЕТИ МЕТОДИКА БЕСІДИ СКЛАДАЄТЬСЯ З ТАКИХ ЧАСТИН:

вступна (нагадування й
виклад основної
інформації, яка
стосується методики та
змісту проведення
бесіди);

**ОСНОВНА (ОЗНАЙОМЛЕННЯ З
НОВИМИ ПРОБЛЕМАМИ, ЇХ
ЗВ'ЯЗОК З ПОПЕРЕДНІМИ
ЗНАННЯМИ, ВІДПОВІДНЕ ЇХ
ОБГОВОРЕННЯ Й АНАЛІЗ,
СПІЛЬНЕ ОБГРУНТУВАННЯ);**

**ЗАКЛЮЧНА (ПІДСУМОК
РЕЗУЛЬТАТІВ ОБГОВОРЕННЯ,
АНАЛІЗ І ОЦІНКА ВІДПОВІДЕЙ
УЧНІВ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ Й
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО
ЗАСТОСУВАННЯ ОТРИМАНИХ
ЗНАНЬ У ПРАКТИЧНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ).**

Готуючись до бесіди будь-якого типу, вчитель складає її план, щоб забезпечити послідовність розвитку теми, намічає основні запитання для учнів. У досвідченого вчителя вони короткі й точні, логічно послідовні, пробуджують думку учня, розвивають його.

**ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДУ БЕСІДИ ЗАЛЕЖИТЬ
ВІД УМІННЯ ВЧИТЕЛЯ ФОРМУЛЮВАТИ І
СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ. ЗАЛЕЖНО ВІД
СКЛАДНОСТІ ЇХ ПОДІЛЯЮТЬ НА:
ЗАПИТАННЯ ПРО ФАКТИ; ЗАПИТАННЯ, ЯКІ
ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ПОРІВНЯННЯ І
ВІДПОВІДНИЙ АНАЛІЗ ЯВИЩ; ЗАПИТАННЯ
ПРО ПРИЧИНОВІ ЗВ'ЯЗКИ І ЗНАЧЕННЯ
ЯВИЩ; ЗАПИТАННЯ, НА ЯКІ МОЖНА
ВІДПОВІСТИ, РОЗКРИВШИ ЗМІСТ ПОНЯТЬ,
ОБҐРУНТУВАВШИ ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ, ЗА
ДОПОМОГОЮ ІНДУКТИВНИХ ТА
ДЕДУКТИВНИХ ВИСНОВКІВ; ЗАПИТАННЯ, ЯКІ
ПОТРЕБУЮТЬ ДОВЕДЕНЬ.**

ПІД ЧАС БЕСІДИ ВАЖЛИВО ЗВЕРТАТИ УВАГУ НА ЯКІСТЬ ВІДПОВІДЕЙ УЧНІВ ЗА ЗМІСТОМ І СТИЛЕМ. ВОНИ МАЮТЬ БУТИ ПОВНІ (ОСОБЛИВО В МОЛОДШИХ КЛАСАХ), УСВІДОМЛЕНІ Й АРГУМЕНТОВАНІ, ТОЧНІ Й ЧІТКІ, ЛІТЕРАТУРНО ПРАВИЛЬНО ОФОРМЛЕНІ. ЯКЩО УЧЕНЬ НЕПРАВИЛЬНО ВІДПОВІДАЄ НА ЗАПИТАННЯ, ЙОГО ФОРМУЛЮЮТЬ ЗРОЗУМІЛІШЕ ДЛЯ НЬОГО, ЯКЩО ВІН І В ТАКОМУ РАЗІ НЕ МОЖЕ ВІДПОВІСТИ, СТАВЛЯТЬ ЛЕГШЕ ЗАПИТАННЯ, ВІДПОВІДЬ НА ЯКЕ ДОПОМОЖЕ ПІДІЙТИ ДО ПРАВИЛЬНОГО ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАННЯ В ПЕРШОМУ ЙОГО ФОРМУЛЮВАННІ. У ПРОЦЕСІ БЕСІДИ ДОЦІЛЬНО СПЕРШУ СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ ДО ВСЬОГО КЛАСУ, ВІДТАК ВИКЛИКАТИ ДЛЯ ВІДПОВІДІ УЧНЯ; ЗДІЙСНЮВАТИ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО УЧНІВ; ОПИТУВАТИ НЕ ТІЛЬКИ ТИХ, ХТО БАЖАЄ. ЗАВДЯКИ ЦЬОМУ ВЧИТЕЛЬ МОЖЕ ПРАЦЮВАТИ З УСІМ КЛАСОМ І З ОКРЕМИМИ УЧНЯМИ, НЕ ЗНИЖУЮЧИ КОНТРОЛЮ ЗА РІВНЕМ ЇХ ЗНАНЬ.

Список використаних джерел

-
- Симонов В. Диагностика личности и профессионального мастерства преподавателя. – Москва, 1995.
- Волинець А.Г. Сучасні педагогічні новації і школа майбутнього // Рідна школа.-1994.- №8.
- . Барбина Е.С. Формирование педагогического мастерства учителя в системе непрерывного педагогического образования.- К., 1997. – 153 с.
- 13. Барбина Е.С. Педагогическое мастерство – искусство и наука бытть человеком. – К., 1995. – 105 с.
- Социология социальных изменений, Штомпка П., Москва, 1996 г.
- Крисаченко В.С. Екологічна культура. - К., 1996.
- Кисельов М.М., Деркач В.Л., Толстоухов А.В. та ін. Концептуальні виміри екологічної свідомості. - К., 2003. - С.70-156.
- Адаменко ОМ. Соціальна екологія. - Івано-Франківськ, 1999. - С.156-158.
- Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – К.: Рад. шк., 1983.
- Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект. – М., 1977.
- Коробов Е.Т. Активные методы обучения. – Днепропетровск : Изд-во Днепропетр. гос. ун-та, 1993.
- Лернен И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М., 1981.